

Luthers lille Katekismus

Af Dr. Martin Luther

Indhold

1. De 10 bud
2. Troen
3. Fadervor
4. Dåben
5. Skriftemål
6. Nadver

1. De ti bud

De ti bud således som en husfader letfatteligt skal lære sin husstand dem.

Det første bud:

Du må ikke have andre guder end mig.

Det vil sige: Vi skal over alle ting frygte og elske Gud og stole på ham.

Det andet bud:

Du må ikke bruge Herren din Guds navn til løgn.

Det vil sige: Vi skal frygte og elske Gud, så vi ikke bander, sværger, øver trolddom, lyver eller bedrager ved hans navn, men i al nød påkalder det, beder, lover og takker.

Det tredje bud:

Husk hviledagen og hold den hellig.

Det vil sige: Vi skal frygte og elske Gud, så vi ikke ringeagter prædiken og hans ord, men holder det helligt, gerne hører og lærer det.

Det fjerde bud:

Ær din far og din mor.

Det vil sige: Vi skal frygte og elske Gud, så vi ikke ringeagter vore forældre og foresatte eller vækker deres vrede, men holder dem i ære, tjener, lyder, elsker og agter dem.

Det femte bud:

Du må ikke begå drab.

Det vil sige: Vi skal frygte og elske Gud, så vi ikke volder vor næste nogen skade på hans liv eller tilføjer ham nogen lidelse, men hjælper ham og står ham bi i al legemlig nød.

Det sjette bud:

Du må ikke bryde et ægteskab.

Det vil sige: Vi skal frygte og elske Gud, så vi lever rent og kysk i ord og gerninger og som ægtefolk elsker og ærer hinanden.

Det syvende bud:

Du må ikke stjæle.

Det vil sige: Vi skal frygte og elske Gud, så vi ikke tager vor næstes penge eller ejendom eller tilvender os dem ved falske varer eller anden uredelighed, men hjælper ham at bevare, hvad han ejer, og bedre sine kår.

Det ottende bud:

Du må ikke vidne falsk mod din næste.

Det vil sige: Vi skal frygte og elske Gud, så vi ikke lyver vor næste noget på, ikke forråder ham, bagtaler ham eller bringer ham i vanry, men undskylder ham, taler godt om ham og optager alt i bedste mening.

Det niende bud:

Du må ikke begære din næstes hus.

Det vil sige: Vi skal frygte og elske Gud, så vi ikke med list efterstræber vor næstes arv eller hus eller med skin af ret tilegner os det, men hjælper ham og står ham bi, så han kan beholde det.

Det tiende bud:

Du må ikke begære din næstes hustru, hans træl eller trælkvinde, hans okse eller æsel eller noget som helst af din næstes ejendom.

Det vil sige: Vi skal frygte og elske Gud, så vi ikke lokker eller tvinger hustru, folk eller kvæg fra vor næste eller på anden måde får dem fra ham, men holder dem til at blive og gøre deres pligt.

Hvad siger nu Gud om alle disse bud?

Han siger således: "Jeg, Herren din Gud, er en lidenskabelig Gud. Jeg straffer fædres skyld på børn, børnebørn og oldebørn af dem, der hader mig; men dem, der elsker mig og holder mine befalinger, vil jeg vise godhed i tusind slægtled."

Det vil sige: Gud truer med at straffe alle dem, som overtræder disse bud. Derfor skal vi frygte for hans vrede og ikke handle mod dem. Men han lover alle, som holder disse bud, nåde og alt godt. Derfor skal vi også elske ham og stole på ham og gerne gøre efter hans bud.

2. Troen

Troen således som en husfader letfatteligt skal lære sin husstand den.

Den første artikel: Om skabelsen

Jeg tror på Gud Fader, den almægtige, himlens og jordens skaber.

Det vil sige: Jeg tror, at Gud har skabt mig og alle andre skabninger; at han har givet mig legeme og sjæl, øjne, øren og alle lemmer, fornuft og alle sanser og endnu opholder alt dette; at han giver klæder og sko, mad og drikke, hus og hjem, hustru og børn, marker, kvæg og alt, hvad jeg ejer; at han rigeligt og dagligt sørger for alt, hvad jeg behøver til næring for dette legeme og liv, skærmer mig mod al fare og vogter og bevarer mig for alt ondt; og alt dette gør han af lutter faderlig og guddommelig godhed og barmhjertighed uden nogen fortjeneste og værdighed hos mig. For alt dette skylder jeg at takke og prise ham og tjene ham og være ham lydige. Det er vist og sandt.

Den anden artikel: Om genløsningen

Og på Jesus Kristus, hans enbårne Søn, vor Herre, som er undfanget ved Helligånden, født af Jomfru Maria, pint under Pontius Pilatus, korsfæstet, død og begravet, nedfaret til Dødsriget, på tredje dag opstanden fra de døde, opfaret til himmels, siddende ved Gud Faders, den almægtiges, højre hånd, hvorfra han skal komme at dømme levende og døde.

Det vil sige: Jeg tror, at Jesus Kristus, sand Gud, født af Faderen i evighed, og tillige sandt menneske, født af Jomfru Maria, er min Herre, som har genløst mig fortabte og fordømte menneske, erhvervet og vundet mig fra alle synder, fra døden og fra Djævelens magt, ikke med guld eller sølv, men med sit hellige og dyrebare blod og med sin uskyldige lidelse og død, for at jeg skal være hans egen og i hans rige leve under ham og

tjene ham i evig retfærdighed, uskyldighed og salighed, ligesom han er opstanden fra de døde, lever og regerer i evighed. Det er vist og sandt.

Den tredje artikel: Om helliggørelsen

Jeg tror på Helligånden, den hellige, almindelige kirke, de helliges samfund, syndernes forladelse, kødets opstandelse og det evige liv.

Det vil sige: Jeg tror, at jeg ikke af egen evne og kraft kan tro på Jesus Kristus, min Herre, eller komme til ham, men Helligånden har kaldet mig ved evangeliet, har oplyst mig med sine gaver, har helliget og opholdt mig i den rette tro, ligesom han kalder, samler, oplyser og helliger hele den kristne menighed på jorden og bevarer den hos Jesus Kristus i den rette, ene tro. I denne kristne menighed forlader han daglig mig og alle troende al synd rigelig og vil på den yderste dag opvække mig og alle døde og i Kristus give mig med samt alle troende evigt liv. Det er vist og sandt.

3. Fadervor

Fadervor således som en husfader letfatteligt skal lære sin husstand det.

Fader vor, du som er i himlene!

Det vil sige: Gud vil dermed indbyde os til at tro, at han er vor rette Fader og vi hans rette børn, for at vi trygt og med fuld tillid skal bede ham, som kære børn beder deres kære fader.

Den første bøn:

Helliget vorde (blive) dit navn

Det vil sige: Guds navn er vel helligt i sig selv; men vi beder i denne bøn, at det også må blive helligt hos os. *Hvorledes sker det?*

Når Guds ord læres klart og rent, og vi som Guds børn også lever helligt eft er det. Hjælp os dertil, kære Fader i Himmelen! Men den, som lærer og lever anderledes, end Guds ord lærer, han vanhelliger Guds navn hos os. Bevar os derfra, himmelske Fader!

Den anden bøn:

Komme dit rige

Det vil sige: Guds rige kommer vel af sig selv uden vor bøn; men vi beder i denne bøn, at det også må komme til os.

Hvorledes sker det?

Når den himmelske Fader giver os sin Helligånd, så vi ved hans nåde tror hans hellige ord og lever gudfrygtigt her i tiden og hisset i evigheden.

Den tredje bøn:

Ske din vilje som i himlen således også på jorden

Det vil sige: Guds gode, nådige vilje sker vel uden vor bøn; men vi beder i denne bøn, at den også må ske hos os.

Hvorledes sker det?

Når Gud bryder og hindrer enhver ond plan og vilje, der ikke vil lade os hellige hans navn og ikke lade hans rige komme, hvad der jo er Djævelens, verdens og vort køds vilje, men styrker og bevarer os faste i hans ord og i troen på ham til vor sidste stund. Dette er hans nådige, gode vilje.

Den fjerde bøn:

Giv os i dag vort daglige brød

Det vil sige: Gud giver dagligt brød, også uden vor bøn, endog til alle onde mennesker; men vi beder i denne bøn, at han vil lade os skønne på det og modtage vort daglige brød med taksigelse.

Hvad forstås da ved dagligt brød?

Alt, hvad der behøves til livets ophold og trivsel, for eksempel mad, drikke, klæder, sko, hus, hjem, marker, kvæg, penge, ejendom, from ægtefælle, fromme børn, fromme medhjælpere, from og retsindig øvrighed, god regering, godt vejrlig, fred, sundhed, tugt og ære, gode venner, trofaste naboer og alt, hvad her nævnes kan.

Den femte bøn:

Og forlad os vor skyld, som også vi forlader vore skyldnere

Det vil sige: Vi beder i denne bøn, at vor Fader i Himmelen ikke vil se på vor synd og for dens skyld afvise vor bøn. For vi er ikke værdige til noget af det, vi beder om, og har heller ikke fortjent det. Men vi beder, at han vil give os alt af nåde. Thi vi synder daglig meget og fortjener kun straf. Sådan vil vi i sandhed også selv af hjertet tilgive og gøre godt mod dem, der forsynder sig mod os.

Den sjette bøn:

Og led os ikke (ind) i fristelse

Det vil sige: Gud frister vel ingen; men vi beder i denne bøn, at Gud vil vogte og bevare os, for at Djævelen, verden og vort kød ikke skal bedrage os og forføre os til mistro, fortvivlelse og anden stor skam og last, og at vi, dersom vi således angribes, dog til sidst må vinde og beholde sejren.

Den syvende bøn:

Men fri os fra det onde

Det vil sige: Vi beder i denne bøn under ét, at Faderen i Himmelen vil fri os fra alt, hvad der kan skade os på legeme og sjæl, ejendom og ære, og endelig, når vor sidste time kommer, unde os en salig død og i nåde tage os fra denne tåredal til sig i Himmelen.

Amen.

Det vil sige: At jeg skal være vis på, at Faderen i Himmelen tager imod vore bønner og hører dem, for han har selv befalet os at bede sådan og lovet, at han vil høre os. Amen, amen, det betyder: Ja, ja, det skal ske således.

4. Dåben

Den hellige dåbs sakramente således som en husfader letfatteligt skal lære sin husstand derom.

For det første: Hvad er dåben?

Dåben er ikke vand slet og ret, men den er vandet, indeholdt i Guds bud og forbundet med Guds ord.

Hvilket er da dette Guds ord?

Det siger vor Herre Kristus i det sidste kapitel hos Matthæus: "Gå derfor hen og gør alle folkeslagene til mine disciple, idet I døber dem i Faderens og Sønnens og Helligåndens navn."

For det andet: Hvad giver eller gavner dåben?

Den virker syndernes forladelse, genløser fra døden og Djævelen og giver alle dem, som tror det, den evige salighed, således som Guds ord og løft e lyder.

Hvordan lyder da dette ord og løft e?

Det siger vor Herre Kristus i det sidste kapitel hos Markus: "Den, som tror og bliver døbt, skal frelses; men den, der ikke tror, skal dømmes."

For det tredje: Hvorledes kan vand virke så store ting?

Det er så vist ikke vand, der virker det, men Guds ord, som er med og ved vandet, og troen, der stoler på Guds ord forbundet med vandet. Thi uden Guds ord er vandet vand slet og ret og ingen dåb; men med

Guds ord er det en dåb, det vil sige: et livets vand, fuldt af nåde, og et bad til genfødsel ved Helligånden, således som apostlen Paulus siger til Titus i det tredje kapitel: "Han frelste os ved det bad, der genføder og fornyer ved Helligånden, som han i rigt mål udgød over os ved Jesus Kristus, vor frelser, for at vi, gjort retfærdige ved hans nåde, i håbet skulle blive arvinger til evigt liv." Det er vist og sandt.

For det fjerde: Hvad betyder det da, at der bruges vand ved dåben?

Det betyder, at den gamle Adam i os skal druknes ved daglig anger og bod og død med alle synder og onde lyster, og at der i stedet for daglig skal fremkomme og opstå et nyt menneske, som skal leve evigt for Gud i retfærdighed og renhed.

Hvor står det skrevet?

Apostlen Paulus siger til romerne i det sjette kapitel: "Vi blev altså begravet sammen med ham ved dåben til døden, for at, at også vi, sådan som Kristus blev oprejst fra de døde ved Faderens herlighed, skal leve et nyt liv."

5. Skriftemål

Hvorledes man skal lære jævne folk at skrifte.

Hvad er skriftemålet?

Skriftemålet omfatter to dele. For det første, at man bekender synderne; for det andet, at man modtager absolutionen eller tilgivelsen fra skriftefaderen som fra Gud selv og ikke tvivler på den, men fast tror, at synderne dermed er tilgivet for Gud i Himmelen.

Hvilke synder skal man da skrifte?

Over for Gud skal man påtage sig skyld for alle synder, også for dem, vi ikke kender, således som vi gør i Fadervor. Men over for skriftefaderen skal vi kun bekende de synder, som vi ved af og føler i hjertet.

Hvad er det for nogle?

Betragt i lyset af de ti bud, hvad du er, om du er fader, moder, søn, datter, husfader, husmoder eller tjener - om du har været ulydig, utro, doven, vred, fræk, kivagtig, om du har gjort ondt ved ord eller gerninger, om du har stjålet, været forsømmelig eller skødesløs eller gjort fortræd.

Giv mig en kort vejledning til at skrifte!

Således skal du sige til skriftefaderen:

"Jeg beder dig om, at du vil høre mit skriftemål og for Guds skyld tilsige mig syndsforladelsen."

"Sig frem!"

"Jeg stakkels synder bekender mig for Gud skyldig i alle synder. Særlig bekender jeg for dig, at jeg er karl eller pige o.s.v., men desværre ikke tjener mit herskab med troskab; thi her og der har jeg ikke gjort, hvad de påbød mig, jeg har gjort dem vrede og fået dem til at bande, jeg har været forsømmelig og ladet skade ske. Jeg har også været usømmelig i ord og gerninger, har yppet kiv med de andre i min stilling, jeg har knurret og bandet mod min husmoder o.s.v. Alt dette gør mig ondt, og jeg beder om Guds tilgivelse; jeg vil forbedre mig."

En husfader eller husmoder kan sige som så:

"Særlig bekender jeg for dig, at jeg ikke trofast har opdraget mine børn, husfolk og min hustru til Guds ære. Jeg har bandet, givet et dårligt eksempel med usømmelige ord og gerninger, voldt min nabo skade og talt ondt om ham, jeg har solgt for dyrt, givet forfalskede og ikke fuldvægtige varer" - og hvad mere han har gjort mod Guds bud og den stilling, han er i, o.s.v.

Men om nogen ikke skulle finde sig tynget af sådanne eller af større synder, skal han ikke være bekymret eller søge efter andre synder, ikke heller opdigte nogle og derved gøre en pinebænk ud af skriftemålet, men du skal fortælle en eller to, som du ved af. Altså: "Særligt bekender jeg, at jeg en gang har bandet og ligeså en gang været hensynsløs i mine ord, en gang forsømt at... o.s.v." Og lad det så være nok.

Men ved du slet ikke af nogen synd (det er dog næppe muligt), så nævn heller ikke noget særligt, men modtag tilgivelsen på det almindelige skriftemål, som du aflægger for Gud over for skriftefaderen.

Så skal skriftefaderen sige:

“Gud være dig nådig og styrke din tro. Amen.” Derefter siger skriftefaderen: “Tror du også, at min tilgivelse er Guds tilgivelse?” “Ja.” Derpå skal han sige: “Det skal ske dig, som du troede. Og på vor Herres Jesu Kristi befaling tilgiver jeg dig dine synder i Faderens og Sønnens og Helligåndens navn. Amen! Gå bort med fred.” Men den, som har store samvittighedskvaler eller er bedrøvet og anfægtet, vil en skriftefader nok vide at trøste med flere bibelord og opmuntre ham til troen. Dette skal kun være en sædvanlig måde at skrift e på.

6. Nadver

Alterets sakramente således som en husfader letfatteligt skal lære sin husstand derom.

Hvad er alterets sakramente?

Det er vor Herre Jesu Kristi sande legeme og blod under brødet og vinen, og det er indstiftet af Kristus selv for os kristne til at spise og drikke.

Hvor står det skrevet?

Således skriver de hellige evangelister Matthæus, Markus og Lukas og apostlen Paulus:

Vor Herre Jesus Kristus i den nat, da han blev forrådt, tog brødet, takkede og brød det, gav sine disciple det og sagde: “Tag dette og spis det; det er mit legeme, som gives for jer. Gør dette til min ihukommelse!”

Ligeså tog han også kalken efter aftensmåltidet, takkede, gav dem den og sagde: “Drik alle heraf; denne kalk er den nye pagt i mit blod, som udgydes for jer til syndernes forladelse. Gør dette, så ofte som I drikker den, til min ihukommelse!”*

* I stedet kan anvendes:

Vor Herre Jesus Kristus tog i den nat, da han blev forrådt, et brød, takkede og brød det, gav sine disciple det og sagde: “Tag det og spis det; dette er mit legeme, som gives for jer. Gør dette til ihukommelse af mig!”

Ligeså tog han også bægeret efter måltidet, takkede, gav dem det og sagde: “Drik alle heraf; dette bæger er den nye pagt ved mit blod, som udgydes for jer til syndernes forladelse. Gør dette, hver gang I drikker det, til ihukommelse af mig!”

Hvad gavner det da at spise og drikke således?

Det ser vi af disse ord: “Givet og udgydt for jer til syndernes forladelse,” nemlig, at ved disse ord gives os i sakramentet syndernes forladelse, liv og salighed. I hvor syndernes forladelse er, der er også liv og salighed.

Hvorledes kan det, legemligt at spise og drikke, have denne virkning?

Det er så vist ikke at spise og drikke, der gør det, men de ord, der står: “Givet og udgydt for jer til syndernes forladelse.” Thi disse ord er sammen med det, legemligt at spise og drikke, hovedsagen i sakramentet, og den, som tror disse ord, han har, hvad de siger, og som de lyder, nemlig syndernes forladelse.

Hvem modtager da dette sakramente værdigt?

Faste og legemlig beredelse er vel en smuk udvortes tugt; men ret værdig og vel skikket er den, som har troen på disse ord: “Givet og udgydt for jer til syndernes forladelse.” Men den, som ikke tror disse ord eller tvivler, han er uværdig og uskikket; thi ordet “for jer” kræver just troende hjerter.